

Hayır, gelmeyecek... Corona'nın değişik ülkelerde yol açtığı sorunlar nedeniyle İtalya'nın güneyi gibi ekonomik olarak zaten iyi olmayan bölgelerde kıpırdanmaların başlaması devrim anlamına gelmediği gibi, büyük kıpırdanma olsa bile buradan devrim çıkmaz. Anarşistlerin yıllardan beri beklediği gibi kendiliğinden kitle hareketiyle devrim olmaz. Genel grevlerin bile devrime yol açma kapasitesinin kısıtlı olduğunu, genel grevin gelip geçtiğini Yunanistan ve Fransa'da kaç kere gördük.

Devrim onu gerçekleştirebilecek kadro olmadan olmaz. Ancak böyle bir örgütlü kadro düzene karşı ortaya çıkacak büyük hareketlenmeyi yönlendirebilir, örgütleyebilir. Aksi durumda, örneklerine sıkça rastladığımız gibi, çok sayıda yağmalama gerçekleşir ve bazıları da bunu devrimin başlangıcı sanır.

Üretim sektörünün zayıf, düzensiz hizmet sektörünün de geniş olduğu bölgelerde huzursuz ve öncelikle harekete geçecek olan lümpen proletarya denilen kesimdir. Bunlar çalışırken işsiz kalmış işçiler değildir, bunların az çok düzenli hemen hiç işi olmamıştır. Hizmet sektöründe bir işten ötekine sürekli yer değiştirirler. Deyim yerindeyse düzenin kenarında yaşarlar. Geçimleri günlüktür denilebilir.

Şu veya bu oranda sosyal devletin olduğu ülkelerde bu kesim oldukça geniştir.

Birden aklıma geldi, kitapların arasına baktım, Vom Lumpenproletariat zur Unterschicht (Lümpen proletaryadan aşağı tabakaya) adlı bir kitabı kütüphaneden almışım, biraz okumuşum, sonra araya başka okumalar girince bırakmışım. Geri verme zamanı geçti ama kütüphane 20 Nisan'a kadar kapalı, o zamana kadar okuyayım bari...

Kitabın lümpen proletaryanın tarihsel incelemesini içeriyor ve başında Marx ile Bakunin arasındaki tartışma yer alıyor. Bakunin proletaryaya lümpen proletaryayı da dahil ederken, Marx etmiyor ya da bunları düzene karşı devrimci bir özne olarak görmüyor.

Yeniden belirteyim, lümpen proletarya çalışırken işsiz kalmış olanlar değil, az çok sürekli bir işte hiç çalışmamış olanları kapsar. Bazılarının hayatı özellikle hizmet sektöründe sürekli küçük iş değiştirerek geçer. Her durumda bunlar sanayi işçisi olmadıkları gibi, hizmet sektöründe düzenli denilebilecek işleri de yoktur.

Kapitalizm bu kesimi büyük sayılar halinde üretiyor. Bu kesim eskiden de vardı ama sayıları epeyce artmıştır ve gidişat daha fazla artış yönündedir.

19. yüzyıldaki işçi ayaklanmalarında bu kesim bazı durumlarda ayaklanmaya katılır ve özellikle militanlık sergilerken, bazı durumlarda karşı devrimin ayaklanmayı bastıran güçlerinden birisi olarak işlev görür. Unutmayalım, proletaryanın kendisi de parçalanmıştır; o kadar ki, bir bölümü düzene karşı harekete geçerken, kalan bölümü burjuvazinin yanında yer alır. 19. yüzyılda işçiler 20. yüzyılın ikinci yarısındaki kadar parçalanmamıştı. Sonraki yıllarda bu parçalanma daha da artmıştır.

1968 hareketinin teorik kafalarından birisi Adorno ise diğeri ve özellikle bu diğeri Herbert Marcuse'dür. Marcuse, işçi sınıfının kapitalist düzenin parçası olması tespitinden hareketle, bunun dışındaki kesimleri, mesela öğrencileri ve lümpen proletaryayı devrimci özneler arasında sayar.

Lümpen proletarya çabuk harekete geçen, çabuk isyan eden ve yine çabuklukla saf değiştirebilen bir kesimdir. En azından tarihsel örneklerde böyle olduğu görülmektedir. Günümüzdeki konumunun her ülkede ayrıca incelenmesi gerekir.

Kapitalist ülkelerde her büyük kitle hareketinde yaşanan yağmalamalara bakın; Marksistlerin proletarya sandıkları kesim gerçekte lümpen proletaryadır. Sendikalı işçiler gösterilerini ve grevlerini yaparlar, sonra dağılırlar ve bunu hep görürüz. Lümpen proletarya ise düzene karşı şiddet kullanmakta daha aktiftir.

Corona salgınının kapitalizmi zora soktuğu ve bunun artacağı doğrudur ama buradan devrim bekleyenler hayalleriyle avunuyorlar denilebilir.

Kapitalizmin tarihinde yaşadığı en büyük kriz 1929-1933 ekonomik krizidir. O yıllarda SSCB'nin de varlığına rağmen herhangi bir ülkede devrim olmamış, sadece bazı kıpırdanmalar yaşanmıştır. Ek olarak, kitle harekete geçtiğinde buradan sadece devrim değil, açık faşizm de çıkabilir. Nazilerin iktidara gelmesinde Almanya'yı derinden etkilemiş olan bu kriz önemlidir. Zamanın Almanya Komünist Partisi de SBKP'den sonra dünyanın ikinci büyük partisiydi. Nazi partisi NSDAP tabandan başlayarak, kitle hareketiyle gelişti ve teoriye bağlılıklarından dolayı yeni olanı anlamakta kusurlu olan Marksistler nazizmin ne olduğunu ancak onlar iktidara geldikten sonra anlayabileceklerdi. III. Enternasyonal'de Dimitrov da döneme özgün faşizm tahlilini 1935'te ya da Nazilerin iktidarından iki yıl sonra yapabilecekti. Dimitrov'un tekелci burjuvazinin en kanlı en militarist kesimini kapsayan bu en enli tanımı döneme özgüdür çünkü tekелci burjuvazinin özellikle ABD ve İngiltere'de faşist olmayan bir kesimi de vardır. Marksistler kolay genellemeciliği sevdiklerinden bu tanımı genel olarak kabul etmişler ve bu tanım sonraki yıllarda faşizm konusundaki kafa karışıklığının başlıca nedeni olmuştur.

Bu tanıma göre 12 Eylül'e faşist diyemezsiniz çünkü tekелci burjuvazi parçalanmamış, hepsi darbeyi desteklemiştir. Dimitrov'un tanımı ise, dönemin koşullarına uygun olarak, tekелci burjuvazinin parçalanmasını öngörür. O dönem gerçekten böyledir ama buradan her ülkede ve hep böyle olacak sonucu çıkmaz.

Televizyon kanallarında gördüğünüze inanırsanız ya da bir deyimle "aklınız gözünüzde" ise, değişik ülkelerdeki kitle hareketlenmelerine olmayacak anlamlar atfedersiniz.

Sonuç hüsrandır ama ne gam; yenisini bekler ve aynı belirlemeleri tekrar yaparsanız.

Kapitalist düzenin önemli sorunlarının bulunması ve bunların gittikçe ağırlaşması sosyalizm anlamına gelmez; daha otoriter kapitalizm ya da faşizm olursa şaşkırmamak gerekir.